

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU24

Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i alkohollagen.

Lagändringarna innebär att det ska införas en möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker i syfte att förbättra förutsättningarna för lokal besöksnäring. Regeringen bedömer att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum. Därför föreslås bl.a. krav på tillstånd för att bedriva gårdsförsäljning och på att alkoholdryckerna är egentillverkade. Enbart småskaliga oberoende tillverkare ska få meddelas gårdsförsäljningstillstånd. Vidare ska gårdsförsäljning endast få ske till konsumenter som deltar i ett kunskapshöjande besöksarrangemang som tillverkaren anordnat. Försäljningen till varje enskild konsument ska inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2025. Reformen bör utvärderas och de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning föreslås gälla i sex år från ikraftträdandet.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns sex reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker.

Tio yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Inledning.....5

 Regeringens lagförslag5

 Utskottets ställningstagande.....14

 Villkor för gårdsförsäljning15

 Utskottets ställningstagande.....18

 Utvärdering av lagstiftningen19

 Utskottets ställningstagande.....20

Reservationer21

 1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S, V, MP)21

 2. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)22

 3. Villkor för gårdsförsäljning, punkt 2 (SD)23

 4. Villkor för gårdsförsäljning, punkt 2 (C).....23

 5. Utvärdering av lagstiftningen, punkt 3 (SD).....24

 6. Utvärdering av lagstiftningen, punkt 3 (C)25

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag26

 Propositionen26

 Följdmotionerna26

Bilaga 2

Regeringens lagförslag28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i alkohollagen (2010:1622),
2. lag om ändring i alkohollagen (2010:1622).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:86 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:3322 av Karin Rågsjö m.fl. (V),

2024/25:3327 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och

2024/25:3331 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP).

Reservation 1 (S, V, MP)

Reservation 2 (C)

2. Villkor för gårdsförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1 och

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–4.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

3. Utvärdering av lagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Stockholm den 10 april 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jessica Stegrud (SD), Johan Hultberg (M), Karin Sundin (S), Carita Boulwén (SD), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Dzenan Cisića (S) och Helene Odenjung (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkohol-drycker och tio yrkanden i följd motioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringskansliet beslutade i juli 2024 att ge Kommerskollegium i uppdrag att anmäla förslaget till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622) till EU-kommissionen (S2024/01350). Anmälan gjordes enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (anmälningsdirektivet) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 september 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Den s.k. frysningstiden gick ut den 8 januari 2025.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och motioner som innehåller förslag om att avslå regeringens lagförslag. Därefter behandlas övriga motioner som innehåller förslag till tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i alkohollagen, som innebär att det ska införas en möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker. De nya bestämmelserna om gårdsförsäljning ska gälla i sex år från ikraftträdandet. Riksdagen avslår därmed tre motionsyrkanden om avslag på propositionen och ett motionsyrkande om delvis avslag på propositionen.

Jämför reservation 1 (S, V, MP) och 2 (C).

Propositionen

Det bör införas en möjlighet till småskalig gårdsförsäljning

I propositionen gör regeringen bedömningen att gårdsförsäljning bör införas i syfte att förbättra förutsättningarna för lokal besöksnäring och måltidsturism. Enligt regeringen är det förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen sker i begränsad omfattning och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum. Regleringen får inte heller komma i konflikt med den restriktiva svenska alkoholpolitiken.

I propositionen redogörs för EU-rättsliga förutsättningar för gårdsförsäljning (s. 29 f.). Regeringen konstaterar inledningsvis att bestämmelserna i artiklarna 34 och 36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är av grundläggande betydelse. Enligt artikel 34 ska kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Enligt artikel 36 kan dock sådana bestämmelser godtas om de bl.a. grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset av att skydda människors och djurs hälsa och liv.

Den modell för gårdsförsäljning som regeringen föreslår innebär att aktörer som tillverkar alkoholdrycker i Sverige får en möjlighet till gårdsförsäljning

på den plats där tillverkningen sker eller i vissa fall på odlingsplatsen. Den föreslagna regleringen innebär inte att det införs några nya restriktioner för importörer av alkoholdrycker. Däremot öppnas en ny försäljningskanal för tillverkare etablerade i Sverige som tillverkare etablerade i andra EU-länder inte får tillgång till. Regeringen delar utredningens och flera av remissinstansernas bedömning att regleringen oavsett hur restriktivt rätten till gårdsförsäljning utformas riskerar att betraktas som ett otillåtet handelshinder enligt artikel 34.

Regeringen anför dock att regelverket, trots att gårdsförsäljning kan anses utgöra ett handelshinder enligt artikel 34, kan tillåtas enligt artikel 36 om det är motiverat av någon av de grunder som anges i artikel 36 eller andra tvingande hänsyn av allmänt intresse, är proportionerligt och inte utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innefattar en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

I artikel 36 finns en uppräknning av olika skyddsvärda intressen som kan motivera undantag från förbudet mot kvantitativa importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan, bl.a. allmän ordning och intresset av att skydda människors hälsa. Enligt regeringen behöver gårdsförsäljningen utformas så att skyddet för folkhälsan upprätthålls samtidigt som den inte är mer handelshindrande än nödvändigt. Det är viktigt att gårdsförsäljning utgör en restriktiv försäljningskanal som inte leder till försämrad folkhälsa. Även ur detta perspektiv finns det enligt regeringen skäl att förena rätten till gårdsförsäljning med särskilda tillgänglighetsbegränsningar.

Regeringen anför vidare att försäljningen bör vara av begränsad omfattning. Rätten till gårdsförsäljning bör därför begränsas till småskaliga tillverkare som i stor utsträckning uppfyller kraven för hantverksmässig produktion. Dessutom bör försäljningen ses som ett komplement till ett besöksarrangemang.

Genom volymbegränsningar och prissättningsregler säkerställs enligt regeringen att den eventuella konkurrensfördel som gårdsförsäljare får blir högst begränsad i jämförelse med producenter av alkoholdrycker i andra länder. Utformningen av den modell för gårdsförsäljning som nu är aktuell innebär enligt regeringen att åtgärden inte kan anses utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

I Sverige regleras detaljhandeln med alkohol på så sätt att sådan handel enbart får bedrivas av Systembolaget, dvs. ett monopol. För nationella handelsmonopol på varuområdet finns en särskild bestämmelse i artikel 37 i EUF-fördraget. Enligt den artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på ett sådant sätt att ingen diskriminering i fråga om anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

Gårdsförsäljning utgör enligt regeringen ett undantag från detaljhandelsmonopolet som EU-rättsligt ska prövas separat från monopolet. Införandet av

gårdsförsäljning bör därför inte påverka frågan huruvida detaljhandelsmonopolet är anpassat på ett icke-diskriminerande sätt. Mot den bakgrunden bör en möjlighet till gårdsförsäljning inte medföra att Systembolagets detaljhandelsmonopol hamnar i konflikt med kriterierna om icke-diskriminering i artikel 37 i EUF-fördraget.

Regeringen konstaterar att det endast är EU-domstolen som kan avgöra om det är förenligt med EU-rätten att kombinera den form av gårdsförsäljning som nu är aktuell med ett bevarat detaljhandelsmonopol. En utgångspunkt för utformningen av reformen är enligt regeringen att det säkerställs att alkoholpolitiken även fortsättningsvis uppfyller sitt syfte att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Enligt regeringen försäkras på så vis att alkoholpolitiken även vid ett införande av gårdsförsäljning är systematisk och sammanhängande, vilket innebär att syftet med monopolregleringen inte frångås.

Av artikel 37.2 i EUF-fördraget följer att medlemsstaterna inte får vidta några nya åtgärder som strider mot principerna i artikel 37.1 eller som begränsar räckvidden av de artiklar som avser förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna. Det innebär i princip att medlemsstaterna inte får införa nya restriktiva åtgärder. Det kan enligt regeringen hävdas att det finns en risk att borttagandet av en införd möjlighet till gårdsförsäljning skulle bedömas som att det införs ett nytt monopol, vilket i så fall skulle strida mot artikel 37.2. Även om regeringen bedömer att denna risk är mycket liten är det en faktor som talar för att den föreslagna reformen bör införas under en prövotid och alltså vara tidsbegränsad.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas.

Gårdsförsäljning ska få bedrivas av den som har gårdsförsäljningstillstånd

Regeringen föreslår att den som har tillstånd för gårdsförsäljning ska få bedriva detaljhandel med alkoholdrycker.

Att begränsa tillgången till alkohol är grundläggande i den svenska alkoholpolitiken. Enligt regeringen bör därför tillgängligheten till alkohol kontrolleras. För att få servera alkohol krävs det enligt alkohollagen ett särskilt tillstånd. När det nu införs en ny detaljhandelskanal bedömer regeringen att det är rimligt att ställa liknande krav på kontroll av de som bedriver gårdsförsäljning. Regeringen anser därför att ett krav på särskilt tillstånd för att få bedriva gårdsförsäljning, s.k. gårdsförsäljningstillstånd, bör införas.

Definition av gårdsförsäljning

Med gårdsförsäljning ska det enligt regeringens förslag avses försäljning till konsument av egentillverkade alkoholdrycker som sker från tillverkarens försäljningsställe.

I särskilda bestämmelser i lagen anges vilka tillverkare som kan få bedriva gårdsförsäljning, närmare krav på tillverkningen, vad som avses med försäljningsställe och hur försäljningen ska bedrivas.

Vem kan få gårdsförsäljningstillstånd?

Gårdsförsäljaren ska själv tillverka alkoholdrycker yrkesmässigt

Regeringen föreslår att gårdsförsäljningstillstånd ska få meddelas den som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker. Den karaktärs-givande delen av tillverkningen ska ske på tillverkningsstället. Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på att tillverkaren ska tillverka dryckerna på egen hand.

Regeringen bedömer att det för andra alkoholdrycker än vin inte bör ställas krav på egen produktion av råvara.

Krav på oberoende och begränsad årsproduktion

Gårdsförsäljningstillstånd ska enligt regeringens förslag endast få meddelas en oberoende tillverkare vars årsproduktion av

- spritdrycker inte överstiger 75 000 liter
- jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter
- jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.

Med oberoende tillverkare ska avses en tillverkare som

- är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkohol-drycker
- använder lokaler som är fysiskt skilda från lokaler som används av tillverkare vars årsproduktion överstiger de volymer som anges ovan
- inte tillverkar på licens.

Med årsproduktion ska avses de volymer av alkoholdrycker som har tillverkats under kalenderåret närmast före det år då gårdsförsäljningen sker. Om en tillverkare inte har haft någon produktion av alkoholdrycker under kalender-året närmast före det år då gårdsförsäljningen sker ska årsproduktion i stället avse de volymer av alkoholdrycker som tillverkaren uppskattar att den kommer att producera under det år då försäljningen sker.

Regeringen anför bl.a. att begränsningen av produktionsvolym innebär att reformen gynnar småskaliga besöksverksamheter samtidigt som tillgänglig-heten till alkohol fortsätter att vara begränsad.

Grundläggande villkor för gårdsförsäljning

Regeringen föreslår att gårdsförsäljning endast ska få ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang som tillståndshavaren har anordnat och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Besöksarrangemanget ska genomföras i nära anslutning till försäljningsstället, ha ett kunskaphöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur besöksarrangemang ska utformas, deras varaktighet och vad de ska innehålla.

Gårdsförsäljning får ske från endast ett försäljningsställe

Vidare föreslår regeringen att tillståndshavaren endast ska få bedriva gårdsförsäljning från ett försäljningsställe. Med försäljningsställe ska avses den plats där huvuddelen av alkoholdryckerna har tillverkats. Vin ska alternativt få säljas från den plats där huvuddelen av druvorna har odlats.

Hur mycket alkoholdryck får säljas genom gårdsförsäljning?

Enligt regeringens förslag ska försäljningen av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa alkoholdrycker. Dryckerna ska avlämnas vid försäljningen. Regeringen anför att det vid gårdsförsäljning är besöket och inte försäljningen som ska stå i centrum.

Tillståndsförfarandet

Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd prövas av den kommun där försäljningsstället är beläget

Regeringen föreslår att ansökan om gårdsförsäljningstillstånd ska göras skriftligen till den kommun där försäljningsstället är beläget.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om gårdsförsäljningstillstånd.

Krav på egenkontroll och uppgiftslämnande vid gårdsförsäljning

Den som bedriver gårdsförsäljning ska enligt regeringens förslag utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen i övrigt samt ansvara för att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram.

Till ansökan om gårdsförsäljningstillstånd ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning bifogas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av egenkontrollprogram.

Krav på tillståndshavaren

Gårdsförsäljningstillstånd ska endast få meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att bedriva verksamheten och att den

kommer att bedrivas i enlighet med de krav som ställs upp i alkohollagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om alkohollagen och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt bedriva verksamheten med gårdsförsäljning.

En ansökan om gårdsförsäljningstillstånd ska inte få bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning och ska särskilt yttra sig över sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om kunskapsprov och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov.

Vidare bedömer regeringen att kommunen bör ha rätt att begära ut uppgifter ur belastningsregistret i ärenden om gårdsförsäljningstillstånd.

Krav på försäljningsstället

Regeringen föreslår att tillstånd till gårdsförsäljning ska kunna vägras även om övriga krav som ställs upp i lagen är uppfyllda om gårdsförsäljning på grund av var försäljningsstället är beläget, besöksarrangemangets utformning eller av andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Ett gårdsförsäljningstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme där försäljningen av alkoholdrycker ska ske. Utrymmet ska disponeras av tillståndshavaren. Flera tillståndshavare ska inte få utnyttja ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om krav på utrymmet.

Tillståndets giltighetstid

Enligt regeringens förslag ska ett gårdsförsäljningstillstånd avse viss tid och som längst få gälla t.o.m. den 31 maj 2031. Regeringen föreslår att gårdsförsäljningsreformen i ett första skede föreslås införas temporärt i sex år för att kunna utvärderas (se nedan).

Förändringar av tillståndspliktig verksamhet

Regeringen föreslår att den som har beviljats gårdsförsäljningstillstånd ska anmäla till kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten. Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om den avbryts. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena. Anmälan ska göras i förväg eller, om det förhållande som gett anledning till anmälningsskyldigheten inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

Om den som har fått gårdsförsäljningstillstånd avlidit, fått en förvaltare eller försatts i konkurs, ska nuvarande bestämmelser i alkohollagen som avser den som fått serveringstillstånd gälla.

Närmare bestämmelser om försäljningen

Försäljningsansvarig person

Regeringen föreslår att tillståndshavaren eller en försäljningsansvarig person utsedd av honom eller henne ska ha tillsyn över gårdsförsäljningen och vara närvarande på försäljningsstället under hela den tid som försäljningen äger rum. Den försäljningsansvarige ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla namnen på den eller de personer som har utsetts att ansvara för gårdsförsäljningen. Tillståndshavaren ska även ansvara för att den personal som anlitas vid gårdsförsäljningen har de kunskaper om gårdsförsäljning som krävs.

Gårdsförsäljning får endast ske under vissa tider

Vidare föreslår regeringen att kommunen ska få besluta under vilka tider gårdsförsäljning får bedrivas. Gårdsförsäljning ska dock inte få bedrivas tidigare än kl. 10.00 och inte pågå längre än till kl. 20.00. Vid bestämmande av tiden ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Priser på alkoholdrycker och besöksarrangemang

Priset på alkoholdrycker som säljs genom gårdsförsäljning ska enligt regeringens förslag inte få sättas lägre än tillverkningskostnaden och ett skäligt påslag. Priset på det besöksarrangemang som ska tillhandahållas i samband med gårdsförsäljning får inte sättas lägre än självkostnaden och ett skäligt påslag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om prissättning.

Information om alkoholens skadeverkningar

Tillståndshavaren ska enligt regeringens förslag ansvara för att information om alkoholens skadeverkningar lämnas i samband med besöksarrangemanget. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om informationen.

Den som har gårdsförsäljningstillstånd ska få erbjuda provsmakning

Regeringen föreslår att den som har gårdsförsäljningstillstånd i anslutning till sådan försäljning ska få erbjuda provsmakning av sådana egentillverkade alkoholdrycker som tillståndet avser.

Tillsyn över gårdsförsäljning

Tillsynsansvariga myndigheter

Enligt regeringens förslag ska kommunen och Polismyndigheten ha tillsyn över gårdsförsäljning. Kommunen ska få utöva tillsyn över bestämmelserna om marknadsföring i alkohollagen gentemot den som har gårdsförsäljningstillstånd i fråga om marknadsföring på försäljningsstället.

Vidare gör regeringen bedömningen att Folkhälsomyndighetens, länsstyrelsens och Konsumentverkets nuvarande tillsynsansvar bör utvidgas till att även omfatta gårdsförsäljning.

Tillsynsmyndigheternas befogenheter

Regeringen föreslår att en kommun ska få meddela en innehavare av gårdsförsäljningstillstånd en erinran eller, i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelse, en varning om innehavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande eller inte följer de bestämmelser som gäller för gårdsförsäljning enligt alkohollagen eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

En kommun ska återkalla ett gårdsförsäljningstillstånd om

- tillståndet inte längre utnyttjas
- förutsättningarna för meddelande av tillståndet inte längre gäller
- det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till det utan att tillståndshavaren har ingripit
- tillståndshavaren har brutit mot alkohollagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som lett till varningen har rättats till.

Regeringen bedömer att de krav och skyldigheter för tillståndshavare som följer av 9 kap. alkohollagen även bör gälla för innehavare av gårdsförsäljningstillstånd. Det bör inte införas en möjlighet för kommunen att göra kontrollköp vid gårdsförsäljning.

Avgifter

Regeringen föreslår att kommunen ska få ta ut en avgift för att pröva ansökan om gårdsförsäljningstillstånd enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Kommunen ska även få ta ut en avgift för sin tillsyn av den som har tillstånd att bedriva gårdsförsäljning.

Ikraftträdande

Enligt regeringens förslag ska lagändringarna träda i kraft den 1 juni 2025. Regeringen gör bedömningen att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

En tidsbegränsad reglering

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning ska gälla i sex år från ikraftträdandet och upphöra att gälla vid utgången av maj 2031. Tidsbegränsningen görs genom en separat ändringslag. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ärenden och mål om tillsyn som inlett före den 1 juni 2031.

Regeringen anför att de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning innebär en betydande förändring i svensk alkoholpolitik på principiell nivå eftersom privata intressen släpps in i detaljhandelsledet. Det finns konsekvenser och utvecklingar som kan vara svåra att förutse och beräkna, exempelvis en normalisering av alkoholkonsumtion och effekter av att alkohol blir mer närvarande i samhället. En förutsättning för att de föreslagna reglerna ska anses vara förenliga med EU-rätten är att gårdsförsäljningens omfattning är mycket begränsad och att den inte medför några negativa folkhälsokonsekvenser, t.ex. till följd av en ökning av alkoholkonsumtionen.

Regeringen anför att en försiktighetsåtgärd kan vara att införa en tidsbegränsad lagstiftning som utvärderas innan beslut tas om huruvida den ska göras permanent. Sådana tidsbegränsade försök har tidigare förekommit inom svensk alkoholpolitik. Försöken utvärderades efter viss tid innan riksdagen beslutade att göra ändringarna permanenta. Att lagstiftningen är tidsbegränsad är enligt regeringens bedömning en viktig begränsande faktor för att förslaget ska anses vara förenligt med EU-rätten.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en tillfällig reglering i syfte att göra en utvärdering är det bästa alternativet. De nya reglerna om gårdsförsäljning ska därför upphöra att gälla sex år efter ikraftträdandet, dvs. vid utgången av maj 2031. För gårdsförsäljare bedöms en sexårig försöksreglering också utgöra en acceptabel tid. Av rättssäkerhetsskäl är det viktigt att beslut som fattats med stöd av den tidsbegränsade lagen ska kunna prövas i domstol även efter det att lagen har upphört att gälla. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som innebär att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för ärenden och mål om tillsyn som inlett före den 1 juni 2031.

Motionerna

Regeringens lagförslag

I kommittémotion 2024/25:3327 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) föreslås att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna anser att regeringens förslag medför en stor risk för att beslutsbefogenheterna över svensk alkoholpolitik överlämnas till framtida domstolsprocesser. Motionärerna menar att det finns andra sätt att tillgodose de småskaliga producenternas önskemål om bättre möjligheter att marknadsföra och sälja sina produkter och att gynna besöksnäringen än regeringens förslag. En modifierad form av gårdsförsäljning skulle t.ex. kunna införas inom ramen för Systembolagets detaljhandelsmonopol och utan risk för framtida EU-rättsliga processer. Systembolaget

skulle exempelvis kunna införa ett särskilt gårdsförsäljningssortiment och en särskild digital infrastruktur för köp och leverans i samband med besök hos lokala producenter. Denna och andra åtgärder är möjliga att införa utan att det äventyrar förutsättningarna för att upprätthålla det svenska detaljhandelsmonopolet på kort eller på lång sikt.

Även i kommittémotion 2024/25:3322 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås att riksdagen avslår propositionen. Att tillåta gårdsförsäljning av alkoholdrycker vid sidan av Systembolaget skulle enligt motionärerna innebära ett avsteg från den systematiska och sammanhållna alkoholpolitik som Sverige har haft under lång tid och som har varit väldigt framgångsrik. Regeringens förslag bör enligt motionärerna ses som ett första steg mot att avskaffa monopolet. I kommittémotion 2024/25:3331 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) föreslås också att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna anför att regeringens lagförslag riskerar Systembolagets detaljhandelsmonopol. Ett avskaffande av monopolet skulle enligt motionärerna få långtgående negativa konsekvenser – inte minst för personer i social utsatthet med beroendeproblematik och för barn vars föräldrar har alkoholproblem. Det är ett risktagande som inte går att motivera.

I kommittémotion 2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 föreslås att riksdagen avslår punkt 2 i regeringens förslag till beslut som innebär att bestämmelserna om gårdsförsäljning tidsbegränsas till sex år. Motionärerna ser ingen anledning att tidsbegränsa bestämmelserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag till ändring i alkohollagen, som innebär att det införs en tidsbegränsad möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker i syfte att förbättra förutsättningarna för lokal besöksnäring.

Utskottet delar regeringens bedömning att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning för detta är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum. Därför föreslår regeringen bl.a. att enbart småskaliga oberoende tillverkare ska få meddelas gårdsförsäljningstillstånd och att försäljningen till varje enskild konsument ska begränsas. Vidare ska gårdsförsäljning endast få ske till konsumenter som deltar i ett kunskaps- och höjande besöksarrangemang som tillståndshavaren anordnat och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Genom att ställa krav som innebär att gårdsförsäljning tydligt knyts till besöksnäring och lokal produktion säkerställs att försäljningen kommer att bedrivas på ett sådant sätt och vara av sådan begränsad omfattning att den inte utgör ett alternativ till den detaljhandel som Systembolaget bedriver.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att lagstiftningen ska vara tidsbegränsad och utvärderas innan beslut tas om huruvida den ska göras

permanent. Att lagstiftningen är tidsbegränsad är också en viktig begränsande faktor för att förslaget ska anses vara förenligt med EU-rätten. De nya reglerna om gårdsförsäljning ska därför upphöra att gälla sex år efter ikraftträdandet, dvs. vid utgången av maj 2031.

Sammantaget anser utskottet att regeringen bör bifalla proposition 2024/25:86 punkterna 1 och 2. Motionerna 2024/25:3322 (V), 2024/25:3327 (S), 2024/25:3330 (C) yrkande 1 och 2024/25:3331 (MP) bör därmed avslås.

Villkor för gårdsförsäljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om villkor för gårdsförsäljning. Jämför reservation 3 (SD) och 4 (C).

Propositionen

Krav på begränsad årsproduktion

Som nämnts ovan föreslår regeringen att gårdsförsäljningstillstånd endast ska få meddelas en oberoende tillverkare vars årsproduktion av

- spritdrycker inte överstiger 75 000 liter
- jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter
- jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.

Av propositionen framgår att regeringen anser att gårdsförsäljning ska vara en möjlighet som erbjuder småskaliga tillverkare, vilket har varit grunden för den debatt som länge präglat frågan om gårdsförsäljning. Argument som framförts har fokuserat på att gårdsförsäljning ska skapa bättre förutsättningar för mindre företag och därigenom ökade möjligheter att leva och bo i hela landet. Denna ansats ligger även till grund för regeringens förslag.

Vidare anför regeringen att småskalighet och hantverksmässighet är begrepp som ofta är tätt sammankopplade i dessa sammanhang och så även priset på den erbjudna drycken. Av alkohol- och folkhälsopolitiska skäl anser regeringen att det är motiverat att införa krav på småskalighet och att detta bör regleras genom en begränsning av högsta tillåten produktionsvolym. Kravet på begränsad årsproduktion tillförsäkrar att gårdsförsäljningsreformen inte leder till försämrad folkhälsa samt att det fortfarande är centralt att främja besöksnäringen.

Kunskapshöjande besöksarrangemang

Enligt regeringens förslag ska gårdsförsäljning endast få ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang som tillståndshavaren har anordnat och

som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Besöksarrangemanget ska genomföras i nära anslutning till försäljningsstället, ha ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur besöksarrangemang ska utformas, deras varaktighet och vad de ska innehålla.

Regeringen anför att gårdsförsäljning inte ska utgöra ett alternativ till Systembolagets detaljhandel. Regleringen av gårdsförsäljning behöver därför säkerställa att besöket, snarare än försäljningen, står i centrum. Genom att införa ett krav på att gårdsförsäljning endast får ske i samband med en betald upplevelsetjänst på försäljningsstället, i form av t.ex. ett kunskapshöjande studiebesök eller en föreläsning med anknytning till den aktuella alkoholdrycken, anser regeringen att gårdsförsäljning kopplas till besöksnäringen. Ett sådant krav säkerställer att denna försäljningsform särskiljs från Systembolagets detaljhandel och kopplar försäljningen till besöksnäringen. Enligt regeringen är ett sådant krav nödvändigt för att reformen ska vara i linje med svensk alkohol- och folkhälsopolitik och arbetet med att minska tillgängligheten till alkohol.

Regeringen anser därför att gårdsförsäljning bara bör få ske i samband med ett besöksarrangemang mot betalning. Besöksarrangemanget ska främja intresset för odling och hantverk och vara en del i satsningen på turism och lokal produktion. Varje besökare måste ha betalat för och deltagit i ett sådant arrangemang för att få köpa alkoholdrycker. Enligt regeringen skapar antalet betalda besök även underlag för tillståndshavaren och tillsynsmyndigheten att följa upp reglerna om kvantitativa begränsningar vid respektive köp. Den småskaliga tillverkningen bedöms vara tilltalande för personer som har ett intresse för måltidsturism och dryckestillverkning. Dessa bedöms även vara villiga att betala för ett studiebesök eller en upplevelse.

Besöksarrangemanget ska riktas mot konsumenter och genomföras mot betalning. Eftersom arrangemanget ska ha ett kunskapshöjande inslag är det enligt regeringen naturligt att det bör ha en viss varaktighet. Det bör alltså vara fråga om ett arrangemang som har ett reellt innehåll och inte bara ett rent fysiskt besök för vilket man tar en inträdesavgift. Det bör inte heller vara möjligt att ersätta fysiska rundvandringar och föreläsningar med förinspelade eller digitala arrangemang som kan erbjudas till ett lägre pris. Av detta följer även att gårdsförsäljning inte tillåts genomföras på distans, t.ex. genom en beställning på internet, och inte heller om hela besöksarrangemanget sker digitalt eller på annat sätt på distans.

Ett besöksarrangemang kan t.ex. bestå av en guidad rundtur på tillståndshavarens tillverknings- eller odlingsplats eller en föreläsning som har anknytning till den aktuella drycken. Enbart servering av de aktuella alkoholdryckerna med eller utan servering av mat uppfyller inte kravet på kunskapshöjd. Däremot kan en dryckesprovning som inkluderar ett föreläsande inslag med anknytning till de provade produkterna eller en

måltidsupplevelse med föreläsande inslag där besökarna får lära sig och prova på att kombinera mat och vin utgöra ett godtagbart arrangemang.

Hur mycket alkohol som får säljas genom gårdsförsäljning

Vid gårdsförsäljning ska försäljningen av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle, enligt regeringens förslag, inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa alkoholdrycker. Dryckerna ska avlämnas vid försäljningen.

Vid gårdsförsäljning är det enligt regeringen besöket och inte försäljningen som ska stå i centrum. Regeringen gör därför bedömningen att gårdsförsäljning inte ska vara en kanal för att köpa stora kvantiteter alkoholdrycker. Köpet ska snarare påminna om ett souvenirköp där en turist köper med sig något som ett minne från ett besök. Regeringen anser därför att det bör införas en gräns för hur mycket alkoholdryck en konsument får köpa vid respektive tillfälle.

De föreslagna nivåerna bedöms vara väl avvägda mot tillverkarens intresse av att få sälja en eller flera produkter till besökarna, som ett minne, samtidigt som reformen fortfarande är mycket småskalig. En mycket begränsad nivå av försäljning försäkrar även att det är själva besöket på odlingsstället som ska stå i fokus och att större inköp av alkoholdrycker även i fortsättningen ska göras från Systembolaget. Därutöver konstateras att dessa nivåer ligger i ungefärlig nivå med ett normalköp på Systembolaget, vilket 2020 var 4,2 liter öl, 2,65 liter vin eller 0,77 liter spritdryck per inköpstillfälle.

Information om alkoholens skadeverkningar

Tillståndshavaren ska som nämnts ovan ansvara för att information om alkoholens skadeverkningar lämnas i samband med besöksarrangemanget. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om informationen.

Regeringen konstaterar att Systembolaget, som i dag är den enda detaljhandelskanalen för alkoholdrycker, har i uppdrag att informera om alkoholens risker, se 7 § 2 tillkännagivandet av avtal mellan Systembolaget Aktiebolag och staten. För att inte detaljhandel med alkoholdrycker ska kunna ske utan information om alkoholens risker bör även gårdsförsäljare vara skyldiga att informera om alkoholens skadeverkningar inom ramen för det kunskapshöjande arrangemanget. Syftet är att balansera den marknadsföring som tillåts vid gårdsförsäljning. Regeringen bedömer att det är ett rimligt åtagande för tillverkarna att ge en allsidig bild där både dryckens positiva värden och alkoholens risker belyses. Detta bedöms även minska riskerna för en normalisering av alkoholen i samhället.

En tidsbegränsad reglering

Som nämns ovan föreslår regeringen att de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning ska gälla i sex år från ikraftträdandet och upphöra att gälla

vid utgången av maj 2031. Att lagstiftningen är tidsbegränsad är enligt regeringens bedömning en viktig begränsande faktor för att förslaget ska anses vara förenligt med EU-rätten.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om gårdsförsäljning. Motionärerna anser att förslagen borde innehålla färre begränsningar. Bland annat motsätter sig motionärerna de föreslagna gränserna för tillverkarnas årsproduktion och för hur mycket alkoholdryck som får säljas till konsumenterna. Motionärerna motsätter sig även kravet på betald upplevelse i anslutning till köp och att reformen föreslås vara tidsbegränsad till sex år.

I kommittémotion 2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att höja gränserna för årsproduktion hos tillverkarna till 150 000 liter för spritdrycker, 500 000 liter för jästa drycker med mer än 10 volymprocent alkohol och 1 000 000 liter för jästa drycker med mindre än 10 volymprocent alkohol. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att det besöksarrangemang som ska tillhandahållas i samband med gårdsförsäljning inte ska behöva vara avgiftsbelagt. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att det inte ska ställas något krav på tillståndshavaren att ansvara för att lämna information om alkoholens skadeverkningar i samband med besöksarrangemanget vid gårdsförsäljning.

Utskottets ställningstagande

En förutsättning för att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas är, som nämns ovan, att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum.

Det är av alkohol- och folkhälsopolitiska skäl motiverat att införa krav på småskalighet. Utskottet anser liksom regeringen att detta bör regleras genom en begränsning av högsta tillåten produktionsvolym. De volymbegränsningar som föreslås i propositionen är väl avvägda.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att gårdsförsäljning endast ska få ske i samband med en betald upplevelsetjänst på försäljningsstället. Besöksarrangemanget ska främja intresset för odling och hantverk och vara en del i satsningen på turism och lokal produktion.

Eftersom det bör vara besöket och inte försäljningen som ska stå i centrum vid gårdsförsäljning bör det även införas en gräns för hur mycket alkoholdrycker en konsument får köpa vid respektive tillfälle. Utskottet anser att de föreslagna nivåerna är väl avvägda. Som regeringen påpekar ligger dessa i ungefärlig nivå med ett normalköp på Systembolaget.

För att inte detaljhandel med alkoholdrycker ska kunna ske utan information om alkoholens risker anser regeringen att gårdsförsäljare bör vara

skyldiga att informera om alkoholens skadeverkningar inom ramen för det kunskapshöjande arrangemanget. Utskottet delar denna bedömning. Syftet är att balansera den marknadsföring som tillåts vid gårdsförsäljning.

Som framgår ovan delar utskottet även regeringens bedömning att de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning ska vara tidsbegränsade och gälla i sex år från ikraftträdandet.

Utskottet anser mot denna bakgrund att motionerna 2024/25:3319 (SD) yrkande 1 och 2024/25:3330 (C) yrkandena 2–4 bör avslås.

Utvärdering av lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvärdering av lagstiftningen.

Jämför reservation 5 (SD) och 6 (C).

Propositionen

Som nämnts ovan föreslår regeringen att de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning ska gälla i sex år från ikraftträdandet och upphöra att gälla vid utgången av maj 2031.

Regeringen gör bedömningen att en utvärdering bör genomföras för att bedöma bl.a. gårdsförsäljningens omfattning, dess effekter för besöksnäringen och eventuell påverkan på folkhälsan. Regeringen bedömer vidare att Folkhälsomyndigheten är den myndighet som ska ansvara för denna utvärdering. Folkhälsomyndigheten bör föra en dialog med andra berörda myndigheter och organisationer. Regeringen anför att det är viktigt att i god tid planera för denna utvärdering, samtidigt som viss tid måste passera innan gårdsförsäljningens effekter kan utvärderas på ett rättvisande sätt. Enligt regeringen är det rimligt att utvärderingen inleds några år efter ikraftträdandet för att utvärderingen ska kunna ligga till grund för beslut om huruvida regleringen bör förlängas under viss tid eller göras permanent.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att en första utvärdering av gårdsförsäljningsreformen bör göras tidigt. Motionärerna anser att regeringen tidigt bör ge ent myndighet i uppdrag att utvärdera gårdsförsäljningsreformen. Enligt motionärerna gör en tidig utvärdering det möjligt att vid behov justera lagstiftningen och säkerställa att den bidrar till landsbygdens utveckling och besöksnäringens konkurrenskraft.

I kommittémotion 2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen före den 31

december 2026 bör låta utvärdera hur de regler, föreskrifter och avgifter som kommuner och myndigheter ska besluta om har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning samt vid behov föreslår förändringar i lagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan ska de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning enligt regeringens förslag gälla i sex år från ikraftträdandet och upphöra att gälla vid utgången av maj 2031. Regeringen bedömer att Folkhälsomyndigheten i dialog med andra berörda myndigheter och organisationer bör göra en utvärdering av bestämmelserna för att bl.a. undersöka gårdsförsäljningens omfattning, dess effekter för besöksnäringen och eventuell påverkan på folkhälsan. Enligt regeringen är det rimligt att utvärderingen inleds några år efter ikraftträdandet för att utvärderingen ska kunna ligga till grund för beslut om huruvida regleringen bör förlängas under viss tid eller göras permanent. Utskottet delar regeringens bedömning och anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:3319 (SD) yrkande 2 och 2024/25:3330 (C) yrkande 5. Motionsyrkandena bör avslås.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Karin Rågsjö (V), Nils Seye Larsen (MP) och Dzenan Cisijsa (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3322 av Karin Rågsjö m.fl. (V),

2024/25:3327 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2024/25:3331 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) samt

avslår proposition 2024/25:86 punkterna 1 och 2 samt motion

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen lagändringar som innebär att gårdsförsäljning av alkohol tillåts under vissa omständigheter.

Vår utgångspunkt är att Sverige även i fortsättningen behöver ha en restriktiv och solidarisk alkoholpolitik för att värna folkhälsan. Det innebär att vi anser att tillgängligheten av alkohol ska vara begränsad genom höga skatter, ett starkt Systembolag och strikta regler för privatinförsel. Den medicinska forskningen har klarlagt tydliga samband mellan alkohol och många allvarliga sjukdomar som cancer, hjärt-kärlsjukdomar och depressioner. Alkoholkonsumtion ökar även förekomsten av olycksfall och våld, inte minst våld i nära relationer och otrygga levnadsvillkor. Det innebär stort lidande för dem som drabbas, för närstående och för de barn som är särskilt utsatta. Det innebär också mycket stora ekonomiska kostnader för samhället.

Syftet med Systembolagets detaljhandelsmonopol är att bidra till förbättrad folkhälsa, dels genom att privata vinstintressen med detaljhandel utesluts, dels genom att tillgängligheten begränsas. Systembolaget har dessutom ett viktigt uppdrag att informera om alkoholens skadeverkningar. Alla politiska förslag om alkoholförsäljning utanför Systembolaget måste utformas i enlighet med monolets grundprinciper. Sverige får inte försätta sig i en situation där vi genom oförsiktiga lagändringar överlämnar beslutsbefogenhet över svensk alkoholpolitik till EU-domstolen.

Att tillåta gårdsförsäljning av alkoholdrycker vid sidan av Systembolaget skulle innebära ett avsteg från den systematiska och sammanhållna alkoholpolitik vi har haft i Sverige under lång tid och som har varit väldigt

framgångsrik. Systembolaget är grundbulten i vår alkoholpolitik. Genom monopolet har vi lyckats hålla nere alkoholkonsumtionen. Förutom att man kan köpa lokalt producerade produkter i den närmaste Systembolagsbutiken kan konsumenter i hela landet beställa produkten för uthämtning i någon av Systembolagets mer än 400 butiker eller hos något av de ca 500 ombud som finns runt om i landet.

Det råder stor osäkerhet om hur regeringens förslag skulle påverka Systembolagets monopol. Lagförslaget riskerar enligt vår mening Systembolagets monopol. Systembolaget är mycket uppskattat av invånarna och ett avskaffande av monopolet skulle få långtgående negativa konsekvenser – inte minst för personer i social utsatthet med beroendeproblematik och för barn vars föräldrar har alkoholproblem. Det är ett risktagande som inte går att motivera.

Regeringens proposition bör därför avslås.

2. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) antar regeringens förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622),
- b) avslår regeringens förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:86 punkt 1 och motion 2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och avslår proposition 2024/25:86 punkt 2 och motionerna 2024/25:3322 av Karin Rågsjö m.fl. (V), 2024/25:3327 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och 2024/25:3331 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP).

Ställningstagande

Regeringen föreslår att gårdsförsäljning ska tidsbegränsas till sex år. Genom regeringens tidsbegränsning finns det enligt min mening en uppenbar risk att företag inte vågar göra den investering som krävs för att införa gårdsförsäljning och att många av den anledningen väljer att avstå. Jag ser ingen anledning till en sådan tidsbegränsning. Riksdagen bör därför avslå punkt 2 i regeringens förslag till beslut, vilket innebär att lagen om gårdsförsäljning inte upphör efter sex år utan blir permanent.

3. Villkor för gårdsförsäljning, punkt 2 (SD)

av Jessica Stegrud (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Det är mycket positivt att regeringen nu lagt fram konkreta förslag som möjliggör en begränsad form av gårdsförsäljning. Vi välkomnar förslagen men anser att de borde innehålla färre begränsningar. Det gäller t.ex. volymbegränsningarna för såväl producenter som konsumenter. De låga volymer som föreslås för producenterna riskerar att verka tillväxthämmande och motverka själva syftet med reformen. Vidare motsätter vi oss kravet på en betald upplevelse i anslutning till köp. Det är inte rimligt att grannar till en vingård som för femte gången åker förbi för att köpa två flaskor vin inför en middag ännu en gång tvingas betala för upplevelsen. Slutligen anser vi inte att reformen ska vara tidsbegränsad till sex år.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med det som nämnts ovan.

4. Villkor för gårdsförsäljning, punkt 2 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2–4 och

bifaller delvis motion

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Gårdsförsäljning är en möjlighet som i första hand är inriktad på små producenter med en hantverksmässig tillverkning av alkoholdrycker. De föreslagna taken för företagens årsproduktion innebär en påtaglig begränsning för framgångsrika företag att växa. Enligt min mening bör taken uppgå till 150 000 liter för spritdrycker, 500 000 liter för jasta drycker med mer än 10 volymprocent alkohol och 1 000 000 liter för jasta drycker med mindre än 10 volymprocent alkohol. En av förutsättningarna för gårdsförsäljning är att det är själva besöket som står i centrum och inte köpet av alkoholdrycker, och därför föreslås ett krav på att besökaren deltar i ett besöksarrangemang innan han eller hon får handla några produkter. Lagförslaget ställer krav på att besöksarrangemanget ska vara kunskapshöjande och ha en viss varaktighet, vilket får anses vara rimligt. Däremot finns det ingen anledning att lagstifta om att arrangemanget ska vara avgiftsbelagt. Enligt min mening bör det inte finnas något lagkrav på att besöksarrangemangen ska vara avgiftsbelagda. Förutom att besöksarrangemanget ska vara kunskapshöjande har regeringen lagt in ett krav på att tillståndshavaren ska ansvara för att lämna information om alkoholens skadeverkningar i samband med detsamma. Detta är ett unikt krav som inte ställs på t.ex. personalen på Systembolaget eller personalen där det finns utskänkningstillstånd. Enligt min mening bör ansvariga myndigheter upplysa om alkoholens skadeverkningar – inte småskaliga producenter med gårdsförsäljning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med det som nämnts ovan.

5. Utvärdering av lagstiftningen, punkt 3 (SD)

av Jessica Stegrud (SD), Carita Boulwén (SD), Leonid Yurkovskiy (SD) och Mona Olin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

I stället för att gårdsförsäljningsreformen ska vara tidsbegränsad till sex år bör regeringen – för att säkerställa att reformen fungerar som avsett och identifiera

eventuella oönskade konsekvenser – tidigt ge en myndighet i uppdrag att göra en utvärdering av reformen. En tidig utvärdering ger möjlighet att justera lagstiftningen vid behov och säkerställa att den bidrar till landsbygdens utveckling och besöksnäringens konkurrenskraft.

6. Utvärdering av lagstiftningen, punkt 3 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 5 och

bifaller delvis motion

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen har valt att fylla lagen med en lång rad regleringar som i viss utsträckning ska tolkas av myndigheter och kommuner. Lagen ställer krav på nya föreskrifter, kommunala regelverk, fastställande av avgifter m.m. I dagsläget är det svårt att utvärdera i vilken utsträckning gårdsförsäljning blir ett överreglerat område, men risken är uppenbar. Av den anledningen anser jag att en utvärdering behöver göras före den 31 december 2026 om huruvida myndigheters och kommuners hantering har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning. Vid behov bör det lämnas förslag på förändringar i lagstiftningen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622).

Följdmotionerna

2024/25:3319 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en första utvärdering av gårdsförsäljningsreformen bör ske tidigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3322 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker.

2024/25:3327 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker.

2024/25:3330 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår punkt 2 i regeringens förslag till beslut.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja gränserna för årsproduktion hos tillverkarna till 150 000 liter för spritdrycker, 500 000 liter för jästa drycker med mer än 10 volymprocent alkohol och 1 000 000 liter för jästa drycker med mindre än 10 volymprocent alkohol och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det besöksarrangemang som ska tillhandahållas i samband med gårdsförsäljning inte ska behöva vara avgiftsbelagt och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte ska ställas något krav på tillståndshavaren att ansvara för att lämna information om alkoholens skadeverkningar i samband med besöksarrangemanget vid gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen före den 31 december 2026 bör låta utvärdera hur de regler, föreskrifter och avgifter som lämnas åt kommuner och myndigheter att besluta om har påverkat förutsättningarna att bedriva gårdsförsäljning samt vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3331 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2024/25:86 Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen
(2010:1622)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:1622)

dels att 1 kap. 2 och 11 §§, 8 kap. 7 § och 9 kap. 2, 3, 11, 12 och 17 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 5 a kap., och tre nya paragrafer, 1 kap. 13 och 14 §§ och 9 kap. 18 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- *gårdsförsäljning (5 a kap.),*
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (7 kap.),
- servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

11 §²

Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, servering om det säljs för intag på stället. Annan försäljning benämns partihandel.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande *sådan försäljning av egentillverkade alkoholdrycker som sker från tillverkarens försäljningsställe*, gårdsförsäljning. Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som säljs för intag på

¹ Senaste lydelse 2019:345.

² Senaste lydelse 2019:345.

stället benämns servering. Annan försäljning benämns partihandel.

13 §

Med oberoende tillverkare avses en tillverkare av alkoholdrycker som

– är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker,

– använder lokaler som är fysiskt skilda från lokaler som används av tillverkare vars årsproduktion överstiger någon av de volymer som anges i 5 a kap. 2 § första stycket 2, och

– inte tillverkar på licens.

14 §

Med årsproduktion avses de volymer av alkoholdrycker som har tillverkats under kalenderåret närmast före det år då gårdsförsäljningen sker.

Om en tillverkare inte har haft någon produktion av alkoholdrycker under kalenderåret närmast före det år då gårdsförsäljningen sker, ska årsproduktion i stället avse de volymer av alkoholdrycker som tillverkaren uppskattar att den kommer att producera under det år då försäljningen sker.

5 a kap. Gårdsförsäljning

Gårdsförsäljningstillstånd

1 § För gårdsförsäljning krävs det tillstånd (gårdsförsäljningstillstånd).

Förutsättningar för tillstånd

2 § Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas en oberoende tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker, om

1. den karaktärsgivande delen av tillverkningen sker på tillverkningsstället, och

2. tillverkarens årsproduktion av

a) spritdrycker inte överstiger 75 000 liter,

b) jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter, och

c) jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.

Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Grundläggande villkor för gårdsförsäljning

3 § Tillståndshavaren får bedriva gårdsförsäljning från endast den plats där huvuddelen av alkoholdryckerna har tillverkats (försäljningsstället). För tillverkare av vin kan den platsen i stället vara där huvuddelen av druvorna har odlats.

4 § Gårdsförsäljning får endast ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang som har anordnats av tillståndshavaren och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Besöksarrangemanget ska genomföras i nära anslutning till försäljningsstället.

Besöksarrangemanget ska ha ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning.

5 § Vid gårdsförsäljning får försäljning av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker. Avlämnande av dryckerna ska ske vid försäljningen.

Ansökan om tillstånd

6 § Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd görs skriftligen till den kommun där försäljningsstället är beläget.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

7 § Den som bedriver gårdsförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen i övrigt samt ansvara för att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram.

Egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning ska bifogas ansökan om tillstånd enligt 6 §.

Beslut om tillstånd

8 § Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att bedriva verksamheten och visar att den kommer att bedrivas enligt de krav som ställs upp i denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Sökanden ska genom att avlägga ett prov också visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt kunna bedriva verksamhet med gårdsförsäljning.

9 § En ansökan om gårdsförsäljningstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats.

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning och särskilt yttra sig över sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

10 § Om gårdsförsäljning på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får gårdsförsäljningstillstånd vägras även om övriga krav enligt denna lag är uppfyllda.

11 § Gårdsförsäljningstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme där försäljningen av alkoholdrycker ska ske. Utrymmet ska disponeras av tillståndshavaren.

Flera tillståndshavare får inte utnyttja ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning.

Tidsbegränsning av tillstånd

12 § Ett gårdsförsäljningstillstånd ska avse viss tid och får som längst gälla till och med den 31 maj 2031.

Personal

13 § Tillståndshavaren eller en försäljningsansvarig person som utsetts av denne ska ha tillsyn över gårdsförsäljningen och vara närvarande på försäljningsstället under hela den tid som försäljning äger rum. Den försäljningsansvarige ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla namnen på den eller de personer som har utsetts att ansvara för gårdsförsäljningen.

Tillståndshavaren ansvarar för att den personal som anlitas vid gårdsförsäljningen har de kunskaper om gårdsförsäljning som krävs.

Försäljningstider

14 § Kommunen beslutar under vilka tider gårdsförsäljning får bedrivas. Gårdsförsäljning får dock inte bedrivas tidigare än klockan 10.00 och inte pågå längre än till klockan 20.00.

Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Prissättning av alkoholdrycker och besöksarrangemang

15 § Priset på alkoholdrycker som säljs genom gårdsförsäljning får inte sättas lägre än tillverkningskostnaden samt ett skäligt påslag.

Priset på det besöksarrangemang som ska tillhandahållas i samband med gårdsförsäljning får inte sättas lägre än självkostnaden samt ett skäligt påslag.

Information om skadeverkningar

16 § Tillståndshavaren ansvarar för att information om alkoholens skadeverkningar lämnas i samband med besöksarrangemanget.

Avgifter

17 § Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen får också ta ut en avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har tillstånd att bedriva gårdsförsäljning.

Bemyndiganden

18 § Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om gårdsförsäljningstillstånd.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kravet i 2 § på att tillverkningen ska ske på egen hand,
2. hur besöksarrangemang som avses i 4 § ska utformas, deras varaktighet och vad de ska innehålla,
3. utformningen av egenkontrollprogram som anges i 7 § första stycket,
4. de prov som avses i 8 § andra stycket och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov,
5. krav på ett sådant utrymme som avses i 11 § första stycket,
6. prissättning enligt 15 §, och
7. information enligt 16 §.

8 kap.

7 §³

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Den som har gårdsförsäljningstillstånd får i anslutning till sådan försäljning erbjuda provsmakning av sådana egentillverkade alkoholdrycker som tillståndet avser.

³ Senaste lydelse 2019:345.

9 kap.**2 §⁴**

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över *detaljhandeln* med folköl.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över *detaljhandel* med folköl och *gårdsförsäljning*.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

3 §

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället *eller försäljningsstället*, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

11 §

Den som har beviljats serveringstillstånd ska anmäla hos kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Den som har beviljats serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* ska anmäla hos kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena.

Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

12 §⁵

Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska

Om den som har fått serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan

⁴ Senaste lydelse 2019:345.

⁵ Senaste lydelse 2013:635.

ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serverings-tillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning, partihandel eller handel med teknisk sprit enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Folkhälsomyndigheten.

göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serverings-tillstånd *eller gårdsförsäljnings-tillstånd* försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

17 §

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* en erinran eller, i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

- tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering *eller gårdsförsäljning* enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

18 a §

En kommun ska återkalla ett gårdsförsäljningstillstånd, om

- 1. tillståndet inte längre utnyttjas,*
- 2. förutsättningarna för meddelande av tillståndet enligt 5 a kap. 2 § inte längre gäller,*
- 3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller*
- 4. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd eller tillståndshavaren har tilldelats en*

*eller flera varningar utan att de
förhållanden som föranlett
varningen har rättats till.*

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

2 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:1622)¹

dels att 5 a kap., 1 kap. 13 och 14 §§ och 9 kap. 18 a § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 och 11 §§, 8 kap. 7 § och 9 kap. 2, 3, 11, 12 och 17 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

I denna lag finns bestämmelser om

- tillverkning m.m. (2 kap.),
- allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
- partihandel m.m. (4 kap.),
- detaljhandel (5 kap.),
- *gårdsförsäljning* (5 a kap.),
- handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
- marknadsföring av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (7 kap.),
- servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (8 kap.),
- tillsyn m.m. (9 kap.),
- överklagande (10 kap.),
- straffbestämmelser (11 kap.),
- förverkande (12 kap.), och
- register (13 kap.).

11 §³

Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, beträffande *sådan försäljning av egentillverkade alkoholdrycker som sker från tillverkarens försäljningsställe, gårdsförsäljning*. Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som säljs för intag på stället benämns *servering*. Annan försäljning benämns *partihandel*.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, beträffande alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, *servering om det* säljs för intag på stället. Annan försäljning benämns *partihandel*.

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 13 § 2025:000

1 kap. 14 § 2025:000

9 kap. 18 a § 2025:000.

² Senaste lydelse 2025:000. Ändringen innebär att "gårdsförsäljning (5 a kap.)" tagits bort ur förteckningen.

³ Senaste lydelse 2025:000.

8 kap.**7 §⁴**

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

*Den som har gårdsförsäljnings-
tillstånd får i anslutning till sådan
försäljning erbjuda provsmakning
av sådana egentillverkade
alkoholdrycker som tillståndet
avser.*

9 kap.**2 §⁵**

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandel med folköl och gårdsförsäljning.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

3 §⁶

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället eller försäljningsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

11 §⁷

Den som har beviljats serveringstillstånd eller gårdsförsäljnings-

tillstånd ska anmäla hos kommunen

⁴ Senaste lydelse 2025:000.

⁵ Senaste lydelse 2025:000.

⁶ Senaste lydelse 2025:000.

⁷ Senaste lydelse 2025:000.

tillstånd ska anmäla hos när han eller hon avser att påbörja verksamheten. Kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena.

Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

12 §⁸

Om den som har fått serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning, partihandel eller handel med teknisk sprit enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Folkhälsomyndigheten.

Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serveringstillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

17 §⁹

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd *eller gårdsförsäljningstillstånd* en erinran eller, i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering *eller gårdsförsäljning* enligt denna lag eller de

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran eller, i allvarigare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag

⁸ Senaste lydelse 2025:000.

⁹ Senaste lydelse 2025:000.

villkor eller föreskrifter som eller de villkor eller föreskrifter
meddelats med stöd av lagen. som meddelats med stöd av lagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2031.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ärenden och mål om tillsyn som har inletts före ikraftträdandet.